

ind oarecum să indice tendința și sufletul gazetei sale, pe care eră să o înceapă¹.

XI.

Kičera și Minčol.

Studiind urmele și rosturile «Vlachilor» din Nordul foastei Ungarii, îñ comitatele Sáros și Árva, am găsit de două ori denumirea de Kičera pentru munte în Arva; odată pe cea de Minčol în Árva și Trencsén². Mai este de relevat că unul din cei mai înalți munți în colțul sud-estic al Arvei se numește până în ziua de azi: Osobita³.

Dr. Bitay Árpád.

XII.

Notă la pag. 373.

G. Giuglea derivă cuvântul *buiestru* din **bojester*, respingând etimologia mea **ambulester*. Etimologia sa e foarte ingenioasă și ademenitoare, mai ales în urma addendei de la pag. 401, prin care și faptul real vine în sprijinul ei⁴. Dacă totuși țin mai departe la etimologia mea, nu este pentru că n'am tăria să mă despart de-o explicare ce mi-a procurat în momentul găsirii o mare bucurie, ci pentru că ea mi se pare că are avantajul că incadrează cuvântul românesc în inșiși familia termenilor romanici care exprimă aceeași noțiune și pentru că și în alte limbi (d. ex. în germ. *Pass*, *Passgang*) numirea buiestrului se dă după pășirea caracteristică cu piciorul dinainte și dinapoi de-odată (ca la cămila, urs, elefant), care se aseamănă cu pasul sau umbletul omului. Termenul *boja*, pe care la noi nu-l mai regăsim în nici o altă formă, este răspândit în Romania apu-

¹ V. A. Brückner, *Geschichte der russischen Literatur*, Leipzig, 1905. Mai ales p. 223 ș. u. Brückner însă nu vorbește despre foi. Fișa pe care îmi însemnasem notița, aceasta s'a pierdut, așa că nu-s în stare a da amănunte mai precise. Însă cred că cercetarea izvoarelor rusești mi-ar întări părerea.

Pentru Bulgarin v. și *Geschichte der polnischen Literatur* de același, p. 571.

² Așadar este de lătit teritoriul de întâlnire al termenului «Chicera și Minčol» zugrăvit de dl N. Drăganu în *Dacoromania*, I, pp. 117-120.

³ V. și în *Az Osztrák-Magyar Monarchia Képpen és Irásban XV*, Magyarorszag V, pp. 366-8.

⁴ Lipsindu-ne posibilitatea de comparare cu alte exemple, nu știm care e desvolarea lui *je* după vocală. Nici *trajecta* > *treaptă*, în care *j* pare a fi numai grafic, nu poate fi citat împotriva etimologiei, nici *ejecto* > *iept* în favorul ei, căci avem și *jectare* > *ieptă*, deci *j* nu poate fi consi'lerat intervocalic, ci inițial.

seană, dar cu înțelesul de „călău“ și „fiare“ și nu apare în nici o limbă romanică în legătură cu calul și cu dresarea lui. Giuglea, într-o lucrare intitulată „Cuvinte și lucruri“, trebuie să cred, să ne arăte că „lucrul“ — piedeca — este un fapt atât de caracteristic pentru dresarea cailor să umble în buiestru, încât și în alte limbi se observă legătura între el și „cuvânt“.

Ceea ce-l face pe Giuglea, să respingă etimologia mea sânt următoarele considerațiuni: 1. Sufixul *-ester* este denominal, nu deverbal. Acest lucru îl relev și eu în *Conv. lit.* XLVI. p. 140 și cred că trebuie să plecăm de la substantivul postverbal *ambulūm*, păstrat în franc. *amble* etc. Dar tot acolo mai arătam că posibilă ar fi și legarea lui *-ester* de o tulpină deverbală, întărind această aserțiune cu o observație de ordin general, care, în timpul din urmă a fost făcută și de Gamillscheg (cf. mai departe, recensia la studiul acestuia). — 2. *r* din forma **îmburestru* n'a putut amuți prin disimilare. Stăruesc a crede că o astfel de disimilare totală e posibilă și între vocale, precum arată exemplele citate de mine în ZRPh. XXXI 618. De altfel această disimilare nici nu e necesară, căci în *Dicționarul Academiei*, am admis, cu A. Zauner, desvoltarea din *ambulēster*¹, — prin stadiile *-l'estru* > *-iestru*. — 3. Giuglea crede că *buiestru* e forma originală și în *buiestru* cea mai nouă (ca „în galop“, „în pas“ etc.), iar nu că *îmbuiestru* a fost despărțit ulterior în *în + buiestru*, cum admiteam eu. Cine mai poate azi hotărî care din noi are dreptate? — 4. Nu poate admite ca în *ambulo* să avem *u* sincopat (*amblo* > *umblu* și chiar *umplet* = *buiestru*), iar în *ambulester* să avem *u* menținut.

Acesta e singurul argument, care, la aparență cel puțin, este hotărîtor. Dar mi se pare că în cercetările noastre etimologice am ajuns astăzi să ne întrebăm, înainte de a respinge o etimologie care de altfel e convingătoare, dacă nu e greșit oare punctul de vedere aprioristic, că sincoparea lui *u* în sufixul *ulus*, constatată în *amblare*, trebuie să se producă și în **amblester*?

Mărturisesc, că numai prilejul de a-mi expune părerea în chestiunea aceasta m'a îndemnat să scriu această notă, care

¹ Presupusesem un *-ester* cu *e* închis din cauza lui *pedester*, care în românește a dat *pedestru*, iar nu **pezestru*. Cred însă acum că trebuie să plecăm, ca în celelalte limbi romanice, de la *ēster*, iar în *p:destēr* să explicăm neregularitatea sau printr-o disimilare a lui *ē* — *ě* sau mai degrabă a lui *p' - d'*, ca în *v'ecl'u* > *vecl'u* și arom. *aluḡescu* „iubesc“ < *l'ub'*.

n'ar aduce nici un folos, dacă ar servi numai spre apărarea unei etimologii respinse — etimologiile bune se selecționează de sine — dar care poate fi o contribuție folositoare când caută să elucideze o chestiune principiară.

Cu cât observ mai mult limba vie care se vorbește în jurul meu, cu atât îmi dau seama tot mai des că în graiul nostru întrebuițăm o mulțime de forme duble. Numărul acestora sporește în graiul comun, care e rezultanta atâtor graiuri individuale. Rostiri ca *soarle, fratle, iepurle* alături de *soarele, frațele, iepurele*, pe care le credeam individuale (cf. acest buletin p. 82 nota), le aud, de când am devenit atent asupra lor, la foarte mulți din cunoscuții miei. Ele par a fi formele rostirii allegro la mulți Români de astăzi. Este dar sigur că pot exista în același timp două forme ale aceluiași cuvânt (bunăoară sincopată și nesincopată), fără ca să ne supere și chiar fără să le observăm. Dar în graiul comun aceste forme duble pot să fie și formele a două clase sociale deosebite. Acesta pare a fi fost cazul cu derivatele în *-ulus* în limba latină: poporul întrebuițează formele sincopate (pătrunse din vorbirea allegro), clasele culte cele nesincopate (menținute de tradiția literară); în limba comună, din care s'au dezvoltat limbile romanice, s'au fixat forme sincopate la unele cuvinte (probabil la cele mai „populare“), nesincopate la altele, sau se mențineau forme sincopate și nesincopate simultan la a treia categorie. Numai în felul acesta îmi pot explica de ce, în limba română bunăoară, avem forme care derivă din *-lu* și altele care derivă din *-ulu*, fără ca natura consonantei precedente sau altă cauză fiziologică să fi condiționat acest dublu tratament al sufixului (cf. articolul meu de începător în *Conv. lit.* XXXIII (1895) p. 644—656).

Cu altă ocazie am arătat că în limba română s'a moștenit același cuvânt latin în ambele forme: *stabulum* > *staur*¹ și *stablum* > *staul*, căutând să demonstrez, în legătură și cu alte fenomene de acest soi, că în latina de est existau, astfel de dublete, explicabile din menținerea rostirii populare alături de

¹ Cu totul neconvingătoare e explicarea pe care o dă Densusianu (*Țara Hațegului* p. 39) formei *staur*: în *staul*, *l* a fost despărțit ca articol, dând naștere unei forme *stau*, cu pluralul *stauri*, de unde noul singular *staur*. Mai degrabă vom admite că de la pluralul lui *staur*: *staure*, pe când se zice încă și *trupure* etc., s'a refăcut singularul nou *stau* (dacă acesta nu va fi cumva rezultatul fonetic al rostirii *staul* cu *l* velar labializat în urmă).

cea literară (*Zur Rekonstruktion des Urrumänischen* p. 70). S'ar putea ca *staul* să fie, într'adevăr, forma ce continuă rostirea populară a țaranului care-și avea în gospodărie, *stablum*-ul său, iar *staur* să se fi păstrat în graiul veteranilor, care continuau în graiul lor termenul oficial *stabulum*, întrebuițat în cazărmi. Tot astfel, alături de *amblare*, unul dintre cele mai populare cuvinte ale limbei; poate să se fi continuat rostirea *ambulum* în limbajul militar și al cercurilor sociale suprapuse, care făceau echipaje și care vor fi ținut să aibă cai buiestrași, întocmai precum în evul de mijloc erau dresați ca buiestrași caii care purtau pe castelane și pe prelați (*haquenées* și *palefrois*, cf. *Grande Encyclopédie* s. „amble“).

S. Pușcariu.

RECENSII.

A. Meillet, *Linguistique historique et Linguistique générale*. Paris, Champion, 1921. (Vol. VIII din „Collection linguistique publiée par la Société de Linguistique de Paris“). Pp. VIII + 334.

A. Meillet e unul dintre cei ce cred că studiile asupra limbei omenesci nu formează apanajul câtorva specialiști, ci ele pot și trebuie să intereseze pe orice om cult. Din lucrarea de amănunt pe care savantul o face în camera sa de lucru, se desprind adevăruri de ordin general și probleme ce merită a fi cunoscute de oricine meditează, fie și numai ca amator, asupra admirabilului mecanism al graiului omenesc. Învățații, întrebuițând acel aparat de termeni tehnici și acele scurtări „savante“ care trebuiau să înfricoșeze pe orice nespecialist, s'au izolat în mod vinovat de publicul mare, stărpind în el interesul înnăscut pentru tainele ce stăpânesc graiul omenesc.

Spre a restabili acest contact, Meillet a publicat prin diferite reviste mari o serie de studii lingvistice, căutând să pună pe cetitori în curent cu chestiunile care preocupă mai ales pe învățații timpului. O face cu admirabilul său dar de expunere și cu acea claritate de stil, caracteristică Francezului, care pare a nu cunoaște greutatea de învins în exprimarea celor mai adânci și mai subtile gânduri. Tipărind acum în volum diferitele articole de reviste, la care adaugă câteva nouă, autorul ne-a dat una din cele mai frumoase cărți de lingvistică pe care mi-a fost dat să le citesc. Orice cetitor cult va găsi în ea pagini ce-l vor interesa. Ea va servi însă în deosebi ca o orientare sănătoasă celor ce, ca profesori în școlile secundare, continuă a face din studiul limbilor unul din cele mai aride obiecte de învățământ.